

Sag C-805/21**Anmodning om præjudiciel afgørelse****Dato for indlevering:**

20. december 2021

Forelæggende ret:

Spetsializiran nakazatelen sad (Bulgarien)

Afgørelse af:

20. december 2021

Tiltalt:

ZhU

RD

KENDELSE

[...] [udelades] By: Sofia

Spetsializiran nakazatelen sad (særlig domstol i straffesager) – 14. afdeling

[...] [udelades]

[...] [udelades] Sagen behandles i henhold til artikel 485 ff. i Nakazatelno protsesualen kodeks (strafferetsplejeloven) og artikel 267, stk. 2, TEUF.

1. Den nationale lovgivning, således som den fortolkes af Varhoven kasatsionen sad (øverste kassationsdomstol, herefter »VKS«), tillader ikke, at en lastbil, som er blevet anvendt til transport og opbevaring af ubanderolerede punktafgiftspligtige varer, konfiskeres som et redskab. Samtidig er der grund til at antage, at en sådan lastbil i henhold til EU-retten er et redskab, og i så fald skal det prøves ved en domstol, om den skal konfiskeres.

2. Dermed skal en anmodning om præjudiciel afgørelse forelægges med henblik på at fastslå, om en lastbil, der bruges som opbevaringssted for ubanderolerede cigaretter, er et redskab.

3. Af de ovenfor anførte grunde afsiges følgende

KENDELSE:

Den Europæiske Unions Domstol FORELÆGGES følgende spørgsmål til præjudiciel afgørelse:

4. Præjudicielt spørgsmål

Skal artikel 2, nr. 3), i direktiv 2014/42 eller subsidiært artikel 1, tredje led, i rammeafgørelse 2005/212 fortolkes således, at bestemmelsen er til hinder for en nationale lovgivning, hvorefter et motorkøretøj, som anvendes til oplagring af punktafgiftspligtige varer (cigaretter) i store mængder, ikke udgør et redskab?

5. EU-retten

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/42/EU af 3. april 2014 om indefrysning og konfiskation af redskaber og udbytte fra strafbart forhold i Den Europæiske Union [...] [udelades] (herefter »direktiv 2014/42«)

Rådets rammeafgørelse 2005/212/RIA af 24. februar 2005 om konfiskation af udbytte, redskaber og formuegoder fra strafbart forhold [...] [udelades] (herefter »rammeafgørelse 2005/212«)

Nationale retsfor skrifter

6. Nakazatelen kodeks (straffeloven), Darzjaven vestnik (Bulgariens statstidende) nr. 26/68, [...] [udelades]

Zakon za aktsizite i danatjnite skladove (lov om punktafgifter og afgiftsoplag), DV nr. 91/05, [...] [udelades]

Fortolkningsdom nr. 2 af 18. december 2013 afsagt af VKS i fortolkningssag nr. 2/13, plenarforsamlingen i VKS' afdeling for straffesager (herefter »fortolkningsdom nr. 2/13«)

7. I henhold til straffelovens artikel 234, stk. 2, nr. 3, sammenholdt med stk. 1 er besiddelse af ubanderolerede punktafgiftspligtige varer strafbar, såfremt banderoleringen er foreskrevet ved lov og genstanden for den strafbare handling foreligger i store mængder. Straffen er en »frihedsstraf« på to til otte år og frakendelse af retten til at udøve bestemte erhverv eller aktiviteter.

I henhold til artikel 2, stk. 2, i lov om punktafgifter og afgiftsoplag er tobaksprodukter underlagt punktafgift. I henhold til artikel 11 i lov om punktafgifter og afgiftsoplag er cigaretter tobaksprodukter. I henhold til artikel 4, stk. 7, i lov om punktafgifter og afgiftsoplag foretages betalingen af den skyldige punktafgift ved at erhverve en afgiftsbanderole. Denne anbringes på de punktafgiftspligtige varer – artikel 20, stk. 2, nr. 6, og artikel 64 i lov om punktafgifter og afgiftsoplag.

Cigaretter er dermed punktafgiftspligtige varer, og anbringelsen af en afgiftsbanderole er påkrævet for at besidde disse.

8. I henhold til straffelovens artikel 53, stk. 1, litra a), kan der ske konfiskation til fordel for staten af genstande, som tilhører en person, og som anvendes som middel til at begå en forsætlig strafbar handling. Retsforskriften har følgende ordlyd:

»Artikel 53, stk. 1: Uafhængigt af det strafferetlige ansvar konfiskeres til fordel for staten:

a) de genstande, som tilhører den skyldige, og som er bestemt for eller er blevet anvendt til at begå et forsætligt strafbart forhold; hvis genstandene mangler eller er blevet solgt, anordnes konfiskation af deres modværdi.«

I den nationale lovgivning og retspraksis anses et motorkøretøj, som anvendes til en strafbar handling, som hovedregel for at være et redskab.

9. Ifølge den nationale retsteori er ubanderolerede punktafgiftspligtige varer i henhold til straffelovens artikel 234, stk. 1, genstand for en strafbar handling. Den strafbare handling begås ved udøvelsen af den faktiske rådighed over disse varer.

I retspraksis er der opstået det spørgsmål, om motorkøretøjer, som anvendes til transport og oplagring af sådanne varer, udgør et redskab – og dermed kan konfiskeres fra en person, der findes skyldig.

I fortolkningsdom nr. 2/13 har VKS fastslået, at et køretøj, hvori der opdages ubanderolerede varer, som er genstand for den strafbare handling i henhold til straffelovens artikel 234, ikke er et redskab. Det kan derfor ikke konfiskeres som et redskab i henhold til straffelovens artikel 53, stk. 1, litra a).

Årsagen hertil er den antagelse, at den strafbare handling er »besiddelsen« af ubanderolerede punktafgiftspligtige varer, som »foreligger uafhængigt af stedet, hvor genstandene befinder sig«, og »uafhængigt af stedet for og typen af oplagringen, opbevaringen osv.«.

VKS har anført, at »det transport- eller befordringsmiddel, hvori de ubanderolerede punktafgiftspligtige varer findes, for så vidt som besiddelsen sker ved indvirkning på genstanden for den strafbare handling, blot skal anses for at være stedet for udøvelsen af den faktiske rådighed over disse varer«.

VKS har konkluderet følgende:

»Det transport- eller befordringsmiddel, hvori der opdages ubanderolerede punktafgiftspligtige varer, som er genstand for en strafbar handling i henhold til straffelovens artikel 234, kan ikke konfiskeres i henhold til straffelovens artikel 53, stk. 1, litra a).«

Faktiske omstændigheder

10. Den særlige anklagemyndighed har tiltalt ti personer for at have ledet og deltaget i en kriminel organisation, hvis formål angiveligt var berigelse gennem strafbare handlinger i henhold til straffelovens artikel 234 og 242 – navnlig import af ubanderolerede cigaretter fra Grækenland til Bulgarien og efterfølgende besiddelse heraf i Bulgarien. Disse handlinger blev begået med lastbiler, herunder lastbiler, som blev købt af organisationens medlemmer. I retlig henseende henhører dette under straffelovens artikel 321, stk. 3.

11. Den særlige anklagemyndighed har konkret henvist til, at GM foreslog Zhu at tilslutte sig den kriminelle organisation, og at sidstnævnte indvilligede; han erklærede sig parat til at transportere cigaretterne fra Grækenland til Bulgarien. Han var indforstået med, at en Iveco-lastbil med sættevognsanhænger blev købt i hans navn, idet pengene blev stillet til rådighed af DB, et yderligere formodet medlem af den kriminelle organisation. Som gennemførelse af disse aftaler blev der købt en Iveco-lastbil med sættevognsanhænger.

Der er imidlertid ikke blevet rejst tiltale mod ZhU for deltagelse i den kriminelle organisation (årsagerne hertil er af procesretlig karakter).

To af de sekundære strafbare handlinger i henhold til straffelovens artikel 234, stk. 2, er følgende:

12. Anklageren har henvist til, at den lastbil, som ZhU købte, i Grækenland blev lastet med ubanderolerede cigaretter, som var blevet anskaffet af andre medlemmer af den kriminelle organisation. Forskellige personer havde forsøgt at skjule disse cigaretter i særlige rum. Lastbilen blev til sidst lastet den 13. og 14. februar 2011, og ZhU kørte den under DG's ledelse og kontrol til Bulgarien den 15. februar 2011. Lastbilen havde efterfølgende en defekt og blev repareret af andre medlemmer af organisationen. Efter reparationen fortsatte kørslen til den endelige destination.

Den 24. februar 2011 blev ZhU anholdt, da han før det endelige bestemmelsessted havde standset lastbilen for at holde pause, og de ubanderolerede cigaretter blev beslaglagt (i alt 373 490 pakker til en værdi af 2 801 175 BGN, ca. 1 430 000 EUR).

ZhU blev i henhold til straffelovens artikel 234, stk. 2, tiltalt for at have haft disse ubanderolerede cigaretter i sin besiddelse i lastbilen, idet han var blevet hjulpet af seks yderligere tiltalte. Før anklageskriftet blev forelagt retten, indgik ZhU en aftale og erkendte sig skyldig. Han blev idømt en betinget frihedsstraf på to et halvt år med en prøvetid på fire år. Denne aftale blev godkendt af retten og har retskraft som en endelig dom.

Straffesagerne mod de andre personer, der er blevet nævnt som medvirkende til denne handling, blev fortsat.

13. Anklageren har desuden anført, at RD er indehaver af en Mercedes-lastbil, som blev købt den 17. februar 2011. I denne lastbil var der den 25. februar 2011 ubanderolerede cigaretter (i alt 81 700 pakker til en værdi af 607 275 BGN, ca. 310 500 EUR). Mens RD med en tredje persons hjælp lossede denne lastbil og anbragte cigaretterne i en lagerbygning og en personbil, blev han anholdt.

Han blev i henhold til straffelovens artikel 234, stk. 2, tiltalt for at have været i besiddelse af disse ubanderolerede cigaretter i lastbilen og personbilen – svarende til det sted, hvor han befandt sig på tidspunktet for sin anholdelse. RD er navnlig tiltalt for at have haft 74 016 cigaretter til en værdi af 555 120 BGN, ca. 299 000 EUR, i sin besiddelse i sin lastbil.

Der er ikke blevet fremsat anbringender om, hvilken person der transportererede cigaretterne i RD's lastbil til det sted, hvor han lossede dem. Der er ikke blevet rejst tiltale vedrørende denne transport.

Der er ikke blevet fremsat anbringender om, at RD er medlem af en kriminel organisation.

Begrundelsen for spørgsmålet

14. Retsforskrifter, der finder anvendelse

Direktiv 2014/42 finder kun anvendelse på bestemte strafbare handlinger, som er anført i direktivets artikel 3. I hovedsagen er der blevet rejst to tiltaler – for deltagelse i en kriminel organisation, hvis formål var berigelse gennem strafbare handlinger i henhold til straffelovens artikel 234, og for flere sekundære strafbare handlinger i henhold til straffelovens artikel 234, som blev begået af enkelte medlemmer af denne kriminelle organisation.

Den første handling, deltagelsen i en kriminel organisation, er omfattet af anvendelsesområdet for artikel 3, litra h), i direktiv 2014/42, nemlig anvendelsesområdet for Rådets rammeafgørelse 2008/841 af 24. oktober 2008 om bekæmpelse af organiseret kriminalitet [...] [udelades].

Anklageren har for det første gjort gældende, at Iveco-lastbilen blev købt med særligt henblik på den kriminelle organisations behov. Erhvervelsen af lastbilen kan derfor anses for at være en form for deltagelse i denne kriminelle organisation som omhandlet i artikel 2, litra a), i rammeafgørelse 2008/841. Det er imidlertid uklart, om denne lastbil er et redskab ved deltagelsen i en kriminel organisation som omhandlet i artikel 2, stk. 3, i direktiv 2014/42.

For det andet blev begge lastbiler netop anvendt ved gennemførelsen af den sekundære strafbare handling i henhold til straffelovens artikel 234, stk. 2. Netop hvad angår denne strafbare handling er der større sandsynlighed for, at de anses for at være midler til at begå handlingen.

Denne sekundære strafbare handling berører Den Europæiske Unions interesser direkte. Den udgør nemlig for det første en overtrædelse af Rådets direktiv 2011/64/EU af 21. juni 2011 om punktafgiftsstrukturen og -satserne for forarbejdet tobak [...] [udelades] – for så vidt som begåelsen medfører, at den skyldige punktafgift ikke betales. For det andet udgør den en overtrædelse af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2017/1371 af 5. juli 2017 om strafferetlig bekæmpelse af svig rettet mod Den Europæiske Unions finansielle interesser [...] [udelades] – for så vidt som denne aktivitet forvolder skade mod Unionens budget, som delvist også finansieres af punktafgiften på tobaksprodukter.

På grundlag af bestemmelsen i artikel 10 i direktiv 2017/1371, som henviser til direktiv 2014/42, finder sidstnævnte anvendelse – artikel 3, sidste sætningsled, i direktiv 2014/42.

Såfremt direktiv 2014/42 ikke finder anvendelse, bør rammeafgørelse 2005/212 i hvert fald finde anvendelse. Det fremgår af betragtningerne hertil, at formålet med rammeafgørelsen er bekæmpelse af grænseoverskridende, organiseret kriminalitet. Den bør derfor også gælde for sekundære strafbare handlinger begået af en kriminel organisation, såsom illegal import af ubanderolerede cigaretter fra én medlemsstat til en anden, hvor disse cigaretter transporteres og oplagres.

I øvrigt har Domstolen fastslået, at rammeafgørelsen finder anvendelse i alle sager, hvor den nationale lovgivning fastsætter en frihedsstraf af mere end et års varighed (dom af 14.1.2021, Okrazhna prokuratura – Haskovo og Apelativna prokuratura – Plovdiv, C-393/19, ECLI:EU:C:2021:8, præmis 38-41). Denne betingelse er opfyldt i hovedsagen (jf. præmis 7 ovenfor).

Bestemmelserne i direktiv 201[4]/42 og eventuelt også i rammeafgørelse 2005/212 skal derfor fortolkes.

15. Det præjudicielle spørgsmål

Eftersom artikel 2, stk. 3, i direktiv 201[4]/42 ikke henviser til den nationale lovgivning, bør indholdet af begrebet »redskab« altid være det samme uafhængigt af særlige nationale forhold.

Den nationale lovgivning definerer den strafbare handling i forbindelse med ubanderolerede cigaretter som »besiddelse« heraf. Det betyder, at de tiltalte skal have haft faktisk rådighed over de ubanderolerede cigaretter. I henhold til VKS' fortolkning (jf. præmis 9 ovenfor) er en bil, hvori der foreligger besiddelse af ubanderolerede cigaretter, ikke et middel til at begå den strafbare handling.

I hovedsagen blev det konstateret, at ZhU i ni dage havde cigaretterne i sin besiddelse i en lastbil, der tilhørte ham, og som han kørte fra Grækenland til Bulgarien. Desuden lægges det til grund, at RD i én dag havde cigaretterne i sin besiddelse i en lastbil, der tilhørte ham, og at han lossede cigaretterne, da han blev anholdt.

Dvs., at lastbilen i det første tilfælde blev anvendt til transport af cigaretterne og oplagring heraf under transporten, mens den i det andet tilfælde kun blev anvendt til oplagring af cigaretterne, for så vidt som anklagemyndigheden ikke har gjort gældende, at de er blevet transporteret.

Der opstår det spørgsmål, om lastbilerne i disse to tilfælde som omhandlet i artikel 2, stk. 3, i direktiv 201[4]/42 blev anvendt som et middel til at begå den strafbare handling. Navnlig opstår det spørgsmål, om den omstændighed, at den nationale lovgivning ikke forbyder transport af ubanderolerede cigaretter, men derimod besiddelsen heraf, fører til den konklusion, at lastbilen ikke udgør et redskab, når cigaretterne er blevet oplagret i den, uanset om den er blevet anvendt til transport eller ej.

16. Betydningen af Domstolens svar

Såfremt Den Europæiske Unions Domstol konkluderer, at lastbilerne kan anses for at være et redskab, skal retten træffe afgørelse om en eventuel konfiskation heraf til fordel for staten i henhold til straffelovens artikel 53, stk. 1, litra a).

Dette gælder den Iveco-lastbil, som tilhører ZhU, hvis strafbare handling nu som følge af den indgåede aftale er endeligt fastslået.

Dette kan muligvis være tilfældet for så vidt angår RD's Mercedes-lastbil, såfremt retten fastslår, at han har begået handlingen.

I begge tilfælde skal ZhU og RD underrettes om denne mulighed, således at de kan organisere deres forsvar (dom af 14.1.2021, Okrazhna prokuratura – Haskovo og Apelativna prokuratura – Plovdiv, C-393/19, ECLI:EU:C:2021:8, præmis 60).

Svaret fra Den Europæiske Unions Domstol vil derfor være nyttigt for den forelæggende ret med henblik på at få oplyst, om (1) spørgsmålet om konfiskationen af de to lastbiler skal være en del af sagens genstand, og om der skal træffes en domstolsafgørelse herom; og desuden med henblik på (2) at give de berørte personer mulighed for at udtale sig om denne konfiskation, hvilket forudsætter, at de forinden er blevet oplyst om deres rettigheder, og at de kan deltage i sagen.

[...] [udelades]